

Fuinneamh a shábháil ar scoil agus sa bhaile

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh an ceacht trí aon rud sa seomra ranga atá ag úsáid fuinnimh nach bhfuil gá ag aon duine leis faoi láthair a aithint, ansin ainmnigh cur amú fuinnimh agus sábháil fuinnimh i gcomparáid lena chéile, le sampla amháin de gach ceann. Tugann na péirí cláir ghearrthóige leo ar shiúlóid bhleachtaireachta ghearr laistigh, le dhá stad, agus cuireann siad tic le soilse, scáileáin nó luchtairí a fágadh ar siúl, nó tarraingíonn siad sceitse díobh. Ar ais sa rang, tarraingíonn siad pictiúr lipéadaithe de bheart sábhála amháin ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe, déanann siad cárta meabhrúcháin geal 'Múch é!', roinneann siad smaointe faoin áit ar chóir é a chur, agus críochnaíonn siad le comhrá gasta le páirtí faoin bhfáth a gcabhraíonn sábháil fuinnimh leis an scoil agus leis an bpláinéad.

Cuspóirí foghlama

- Áiteanna ar scoil ina bhfuil fuinneamh á chur amú a aithint
- Bealach praiticiúil amháin chun fuinneamh a shábháil ar scoil nó sa bhaile a mholadh agus a roinnt

Roimh an gclog – ullmhúchán

Priontáil leathanach amháin den Dialann Imscrúdaithe faoi bhleachtaireacht fuinnimh do gach dalta. Bailigh cláir ghearrthóige (is leor ceann amháin do gach péire), pinn luaidhe, cárta, marcóirí nó criáin, agus taos greamaitheach más mian leat. Pleanáil bealach laistigh le dhá stad (mar shampla doras an tseomra ranga, an dorchla nó an seomra cótaí) agus inis don fhoireann in aice láimhe go mbeidh tú ag dul thart go ciúin.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
clár gearrthóige	1	grúpa	seomra ranga	píosa cárta righin nó leabhar faoi chlúdach crua le páipéar a leagan air
peann luaidhe	1	dalta	seomra ranga	crián
cárta bán do chomharthaí meabhrúcháin (A5 nó leath de leathanach A4)	1	grúpa	seomra ranga	cárta athchúrsáilte ó bhoscaí gránaigh, gearrtha ina dhronuilleoga
marcóirí nó criáin	1	grúpa	seomra ranga	pinn luaidhe daite
taos greamaitheach	1	rang	seomra ranga	lúba de théip chumhdaigh (seiceáil na dromchlaí ar dtús)
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar bán le bosca líníochta tarraingthe air le rialóir

Pointe sábháilteachta

Ní ceadmhach do na daltaí baint le lasca, plocóidí ná sconnáí mura ndeir duine fásta leo é a dhéanamh. Ní fhéachtar ar leithris ná ar limistéir fhliucha ach ón doras amháin; fanann an grúpa le chéile ar an mbealach gearr laistigh.

Céimeanna teagaisc

- **Cad é fuinneamh a chuirtear amú?:** Abair an dá fhocal bleachtairachtas os ard i bpíosaí beaga bídeacha, le sampla amháin ón seomra ranga do gach ceann. Ceartaigh roimh ré an tuairim gur ionann sábháil agus gan soilse a úsáid riamh: úsáidimid iad nuair a bhíonn gá againn leo agus múchaimid iad nuair nach mbíonn. Léirigh script na siúlóide uair amháin: bí fiosrach, seiceáil, socraigh gur cur amú atá ann, múch é agus fág meabhrúchán.
- **Siúlóid bhleachtairachtas fuinnimh:** Treoraigh an rang le chéile chuig dhá stad amháin, ansin díreach ar ais ionas go bhfanfaidh am saor don dialann agus don chárta. Ag gach stad, fiafraigh díobh cad a thugann siad faoi deara agus an bhfuil aon rud ag úsáid fuinnimh nach bhfuil gá ag aon duine leis. Coinnigh an fócas ar shoilse agus ar scáileáin atá ar siúl gan úsáid; cuir luchtairí atá plugáilte isteach gan aon rud ceangailte leo i láthair mar nós cúramach: is fiú iad a sheiceáil. Ní ceadmhach do na daltaí baint le lasca, plocóidí ná sconnaí.
- **Bealach amháin chun fuinneamh a shábháil a thaifeadadh:** Déileáil leis an tic ón tsiúlóid agus leis an líníocht lipéadaithe seo mar dhá thasc ar leith ar an leathanach céanna. Léirigh pictiúr soiléir sábhála le lipéad gearr (múch an solas / múch an táibléad). Cuir cártaí focal ar an gclár agus siúil timpeall ionas go ndéarfadh gach péire Is féidir liom fuinneamh a shábháil trí... in abairt iomlán.
- **Cárta 'Múch é!' a dhéanamh:** Léirigh cárta críochnaithe amháin i níos lú ná nóiméad: pictiúr láidir de sholas, de scáileán nó de luchtair, móide tús abairte gearr ón gclár. Bog na péirí ar aghaidh ó roghnú go líníocht ionas go bhfágfaidh gach péire le cárta is féidir a chrochadh. Má bhíonn an t-am gann, tarraingíonn siad an pictiúr agus greamaíonn siad stiall fhoclaíochta phriontáilte air.
- **Ár gcártaí meabhrúcháin a roinnt:** Iarr ar cheithre péire amháin: an cárta a ardú, an áit a rachaidh sé, agus beart sábhála amháin. Athluaigh suíomhanna úsáideacha agus tarraing an chuid eile isteach le ceist rogha don rang ar fad. Ceiliúir smaointe soiléire faoi shuíomh níos mó ná líníocht mhaisiúil.
- **An fáth a gcabhraíonn sábháil fuinnimh:** Scríobh an phríomhchúis ar an gclár ar dtús (ní íocann an scoil as fuinneamh nach bhfuil aon duine ag baint úsáide as), ansin comhrá gearr i bpéirí agus roinnt ghearr leis an rang. Coinnigh na cúiseanna simplí agus dóchasach; díriú ar an méid is féidir le páistí a dhéanamh gach lá, ní ar chiontach.

Cad ba cheart a fheiceáil

Is iad na rudaí is coitianta a aimsítear ná soilse a fágadh ar siúl i ndorchlaí nó i seomraí cotaí folmha agus scáileáin atá ar siúl gan úsáid. Ba cheart do na péirí tic a chur le háit amháin ar a laghad ina bhfuil fuinneamh á chur amú, nó sceitse a tharraingt di, ansin beart praiticiúil múchta amháin a tharraingt agus cárta meabhrúcháin is féidir a chrochadh a chríochnú. Mura bhfuil mórán fágtha ar siúl, déan ceiliúradh ar an gcúram a dhéanann an scoil agus cleacht fós a thabhairt faoi deara cad a chuirfeadh fuinneamh amú dá bhfágfaí ar siúl é.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Ciallaíonn sábháil fuinnimh nach ceart dúinn soilse ná scáileáin a úsáid choíche.** — Athluaigh: úsáidimid soilse agus scáileáin nuair a bhíonn gá againn leo, agus múchaimid iad nuair a chríochnaímid. Dírígh méar ar an lampa sa seomra ranga atá ar lasadh toisc go bhfuil an rang ag obair, ansin lig ort féin é a mhúchadh nuair a fhágann gach duine an seomra.
- **Má tá luchtairé plugáilte isteach gan aon rud ceangailte leis, ciallaíonn sé sin i gcónaí go bhfuil a lán fuinnimh á chur amú anois díreach.** — Cuir i láthair é mar nós cúramach seachas mar chur amú mór: is minic a bhainimid luchtairí amach as an soicéad nó a mhúchaimid iad nuair nach bhfuil aon rud á luchtú. Coinnigh príomhfhócas na bleachtairéachta ar shoilse agus ar scáileáin a fágadh ar siúl.

Dífereáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Díríonn an péire méar ar aon rud amháin agus ainmníonn siad é (solas, scáileán nó luchtairé), agus cuireann siad tic nó marc simplí ar an leathanach bleachtairéachta. • Tairg cártaí focal ón gclár (solas, scáileán, múch é, fuinneamh a shábháil) agus tús abairte réidh don chárta meabhrúcháin.	• Tarraingíonn an péire sceitse den áit a thug siad faoi deara ar an tsiúlóid agus deir siad i gcogar réiteach praiticiúil amháin sula dtarraingíonn siad an beart sábhála lipéadaithe.	• Ainmníonn an péire áit shoiléir dá gcárta agus insíonn siad in abairt iomlán conas a chabhraíonn sé le daoine cuimhneamh ar rudaí a mhúchadh, chomh maith le sampla amháin ón mbaile atá ar eolas acu cheana.

Nasc traschuraclaim

Nasc le OSPS: aire a thabhairt don scoil a roinnimid, agus leis an mBéarla: lipéid ghearra agus an tús abairte Is féidir liom fuinneamh a shábháil trí...